

Norvēģija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Norvēģijas Karaliste
Valsts iekārta:	konstitucionāla monarhija
Valsts valoda:	norvēģu
Galvaspilsēta:	Oslo

Teritorija

Platība:	323 802 km ²
Sauszemes robeža:	2 542 km
Krasta līnija:	25 148 km
Robežvalstis:	Somija 727 km, Zviedrija 1619 km, Krievija 196 km
Administratīvais iedalījums:	19 grāfistes (filki)
Lielākās pilsētas:	Oslo, Bergena, Stavangere, Tronheima, Fredriksta, Drammene

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (2010):	4 858 199 [*]
Pieaugums (2010):	1,28% [*]
Reliģijas (2004):	luterāņi 85,7%, pentakostieši 1%, Romas katoļi 1%, pārējie kristieši 2,4%, musulmaņi 1,8%, pārējie 8,1% ^{**}
Etniskais sastāvs (2007):	norvēģi 94,4% (ieskaitot ap 60 tūkst. sāmu), pārējie eiropieši 3,6%, pārējie 2% ^{**}

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2010):	2,50 triljoni NOK
IKP pieaugums (2010):	0,7% [*]
IKP uz vienu iedzīvotāju (2010):	510 544 NOK
IKP PPP (2010):	255,3 miljardi USD ^{**}
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2010):	54 600 USD ^{**}
Eksports (2010):	792,6 miljardi NOK [*]
Imports (2010):	466,8 miljardi NOK [*]
Eksporta partneri (2010):	Lielbritānija 26%, Nīderlande 12%, Vācija 11%, Zviedrija 7%, Francija 6%, ASV 5% [*]
Importa partneri (2010):	Zviedrija 14%, Vācija 12%, Ķīna 8%, Dānija 6%, Lielbritānija 6%, ASV 5% [*]
Eksporta produkti:	nafta un tās produkti, dabas gāze, krāsainie metāli, zivju izstrādājumi
Importa produkti:	transporta līdzekļi, metāla izstrādājumi, ķīmiskie produkti, pārtikas preces
Galvenās nozares:	ieguves rūpniecība, pārtikas rūpniecība, kuģu būve, celulozes un papīra ražošana, metālapstrāde, ķīmiskā rūpniecība, kokrūpniecība, tekstilrūpniecība, zvejsaimniecība
Dabas resursi:	nafta, dabas gāze, dzelzsrūda, varš, svins, cinks, titāns, pirīts, niķelis, zivju resursi, meža un ūdens resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2010):	910 miljardi NOK [*]
Izejošās uzkrātās ĀTI (2010):	1,09 triljoni NOK [*]
Valūta (2010):	Norvēģijas krona (NOK); 1 LVL = 11,393 NOK ^{***}
Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2010):	2,5% [*]
Bezdarba līmenis (2010):	3,6% [*]
Uzņēmumu ienākumu nodoklis:	28%

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+47
Interneta IDL:	.no

Norvēģija, kas tulkojumā nozīmē „ceļš uz ziemeļiem”, atrodas Eiropas pašos ziemeļos. Ziemeļaustrumos tā robežojas ar Krieviju un Somiju, austrumos ar Zviedriju, rietumos to apskalo Norvēģu jūra, ziemeļos Ziemeļu ledus okeāns, ziemeļaustrumos Barenca jūra, dienvidos Ziemeļjūra. Tā ir ļoti izstiepta ziemeļu-dienvidu virzienā un šaurākajā vietā ir tikai 7 km plata, savukārt platākajā vietā sasniedz 430 km.

^{*} Norvēģijas Centrālā statistikas pārvalde - <http://www.ssb.no/english/>

^{**} Central Intelligence Agency - <http://www.cia.gov/>

^{***} Latvijas Bankas noteikto ārvalstu valūtu kursu vidējā vērtība (latos) 2010.gadā, www.bank.lv

Kaut arī liela daļa Norvēģijas teritorijas atrodas aiz polārā loka, siltā Golfa straume, kuras atzars plūst gar tās krastiem, padara klimatu ievērojami maigāku. Norvēģija ir kalnaina, tās gleznainās ainavas veido tūkstošiem ezeru, piekrastes salu un fjordu - garus, šaurus jūras līčus, kas dziļi iestiepjas sauszemē. Fjordus izveidojis ledājs,

kam kūstot radās ūdens izgrauzta dziļa ieleja. Fjordi ir dabiskas ostas, kas slēpj mazus zvejnieku un zemnieku ciematņus. Garākais ir Songnefjords, kas iestiepjas iekšzemē 204 km. Krasta līnija ar visiem līčiem ir 25 148 km gara. Norvēģijas dabai raksturīgas plakankalnes, augsti kalni un meži. Lielākais ezers ir Mjēsa (363 km²), lielākais ledājs Justedālsbēens – (485 km²), garākā upe - Glomma (610 km). Teritorijas augstākā virsotne ir Galhēpigens (2469 m v.j.l.). Norvēģija ir Eiropas 5. lielākā valsts, tās platība ir 323 802 km².

Norvēģijas piekrastes rajonos ir mērens jūras klimats, bet pašos ziemeļos tas ir subarktisks. Centrālajos rajonos un, it īpaši kalnos, valda kontinentāls klimats ar karstām vasarām un aukstām ziemām. Aiz polārā loka vasarā ir novērojamas

polārās dienas, bet ziemā polārās nakts. Vidējā janvāra temperatūra dienvidos ir +3°C, ziemeļos -12°C, vidējā jūlija temperatūra ir no +15°C līdz +16°C, dažreiz līdz +25°C pat ziemeļu rajonos. Vidējais nokrišņu daudzums austrumos ir 300 mm gadā, bet rietumos - līdz 3000 mm gadā.

Norvēģijas vēsture vairumam asociējas ar tēlaino Vikingu laiku, tomēr, laika posmā no 9. gs. – 10.gs. Norvēģijas pagānu tradīcijas pamazām pārņēma kristietība. Norvēģiju kristīja 1030. gadā. Mēra epidēmijas laikā no 1349. līdz 1350. gadam bojā gāja liela daļa iedzīvotāju (40% - 50%). Tas radīja gan ekonomisku, gan sociālu pagrimumu, un Norvēģija kļuva politiski novājināta. No 1380. gada līdz 1814. gadam Norvēģija atradās Dānijas pakļautībā. 1536. gadā notika reformācija un Norvēģiju formāli iekļāva Dānijas sastāvā. 1814. gada 17. maijā tika pieņemta Norvēģijas konstitūcija. Pilnīgu neatkarību Norvēģija ieguva 1905. gadā. No 1940. līdz 1945. Norvēģiju okupēja nacistiskā Vācija. Kopš 2. Pasaules kara Norvēģija ir piedzīvojis strauju ekonomisko izaugsmi un pašlaik ir viena no pasaules bagātākajām valstīm. 1949. gadā Norvēģija pievienojās NATO.

Tikai aptuveni 3% Norvēģijas zemes ir piemērotas lauksaimniecībai, tādēļ šajā nozarē strādā tikai neliela iedzīvotāju daļa.

Daudz cilvēku nodarbināti rūpniecībā, arī naftas un dabasgāzes ieguvē, kuģubūvē un kalnrūpniecībā.

Norvēģijai ir viena no lielākajām kuģu flotēm pasaulē. Vairāki tūkstoši cilvēku strādā kuģu būvētavās un dokos, kā arī uz daudzajiem tirdzniecības kuģiem un prāmjiem, kas apgādā rietumu krasta salas un ostas. Norvēģijas nozīmīgākā osta ir Oslo, kurā dzīvo gandrīz pusmiljons cilvēku. Oslo ir Norvēģijas kultūras lielpilsēta un rūpniecības centrs.

1969. gadā Ziemeļjūrā tika atklātas lielas naftas un dabasgāzes atradnes. Šajā nozarē strādā tūkstošiem cilvēku, kas būvē naftas platformas un pārstrādā jēlnaftu. Norvēģija ar naftas produktiem spēj apgādāt gan vietējo, gan vairāku Eiropas valstu tirgu.

Norvēģijas lielākais dārgums ir tās brīnišķīgā un neskartā daba. Ievērojamākie apskates objekti ir Karalpils, Vigelanda skulptūru parks, Akershus cietums, vecpilsēta, Rātsnams, Kārļa Džonsa un Frederika vārti, Parlamenta ēka, Nacionālā teātra ēka, Frognera parks ar skulptūrām, Gustava Vigelāna memoriālais muzejs, Edvarda Munka muzejs, Vēstures muzejs, Nacionālā galerija, norvēģu tautas muzejs, izklaides centrs - „Tusenfrūda”, Vikingu muzejs, „Kon-Tiki” muzejs galvaspilsētā Oslo. Netālu no galvaspilsētas atrodas Holmenkolene – slavens slēpošanas kūrorts, Drobaka – vasaras kūrorts ar Oskaraboras cietoksni un Jūras muzeju. Lillehammer ir 17. Ziemas Olimpisko spēļu galvaspilsēta un izcils ziemas sporta veidu kūrorts. Telmārka ir mūsdienu kalnu slēpošanas dzimtene. Netālu atrodas Skjēnes atrakciju parks, Rjūkanas funikulers, Atrendēle ar vecpilsētu un Grimstāde ar Ibsena muzeju.

Norvēģija ir slēpošanas dzimtene. Šeit tika atrastas senāko slēpju paliekas, un arī vārds „slēpe” ir cēlies no norvēģu valodas. Sniegotajos ziemas mēnešos Norvēģijas laukos labākais pārvietošanās veids ir slēpošana. Daudzās pilsētās tiek rīkotas trampīnlēkšanas sacensības. Populāri ir ikgadējie slēpošanas festivāli, tāpat arī slēpošana brīvā dabā.

Norvēģijā dzimuši rakstnieki - Henriks Ibsens, Knuts Hamsuns un Sigrija Unsete, komponists Edvards Grīgs, mākslinieks Edvards Munks un pasaules apceļotājs Tūrs Heijerdāls.

Pasaules arhitektūras vēsturē īpašu vietu ieņem norvēģu stāvbalkņu baznīcas. Atšķirībā no guļbalkņu būvēm, kurās balkņi novietoti horizontāli, šajās baznīcās sienas veidotas no vertikāli saliktiem balkņiem. Veidojot konstrukciju, nav izmantota neviena nagla, tomēr balkņi ir savienoti tā, ka ziemā iztur smago sniega segu.

Norvēģu virtuves pamatā ir zivis un jūras produkti. Iecienītākās ir dažādos veidos pagatavotas mencas un foreles, sālītas siļķes ar kartupeļiem, cepts vai kūpināts lasis, ceptas butes un ātes, vārītas krevetes, kā arī vaļa gaļa. Norvēģi pienu lieto ļoti lielā daudzumā. Par delikatesi tiek uzskatīts kazas siers. Norvēģijas virtuve nav iedomājama bez dažādiem gaļas izstrādājumiem – steikiem, cepešiem, šnicelēm, savvaļas dzīvnieku gaļas un putnu gaļas ēdieniem. Populāras ir arī dažāda veida putras. Visieciētākais dzēriens ir kafija, kuru lieto ļoti lielos daudzumos, kā arī kefīrs, jogurti un dažādu augļu kompoti. No alkoholiskajiem dzērieniem populārākie ir alus, viskijs, degvīns, džins un dažādi liķieri.